

סוכות שמיני עצרת ושמחת תורה – איגרת מידע לעובדים בארגוני בריאות

סוכות תשע"ו (2016) יחול השנה ביום ראשון ה-16.10.16 עם שקיעת החמה וימשך עד שמיני עצרת – שמחת תורה. שמיני עצרת יחול ביום ראשון ה-23 באוקטובר עם שקיעת החמה ויסיים למחרת, יום שני ה-24.10, בצאת הכוכבים.

רקע כללי

סוכות נחוג במשך שבעה ימים, בין ט"ו לכ"א בתשרי, ובו מצווה כל יהודי לשבת בסוכה ולאכול בה את ארוחות החג וכן ליטול את 'ארבעת המינים' שהינן לולב אחד, אתרוג אחד, שלושה הדסים ושתי ערבות. יום החג הראשון הוא יום טוב, ואחריו שישה ימי חול המועד. סוכות הוא החג השלישי מבין שלוש הרגלים המופיעים בתנ"ך, וכאשר בית המקדש היה קיים, היו עולים בו לירושלים. **שמיני עצרת** הוא חג מקראי החל בכ"ב בתשרי, למחרת היום השביעי והאחרון של חג הסוכות. שמיני עצרת מתקיים אמנם בסמיכות לחג הסוכות, אך הוא נחשב חג בפני עצמו. נהוג בשמיני עצרת לומר את **תפילת הגשם** בה מבקשים שנה ברוכה לקראת עונת הגשמים הקרבה ובה.

שמחת תורה הוא מועד יהודי המציין את סיום המחזור השנתי של קריאת התורה והתחלת מחזור חדש. ביום זה קוראים את הפרשה האחרונה בתורה, פרשת וזאת הברכה, ומיד אחריה את תחלת הפרשה הראשונה בתורה, פרשת בראשית. בארץ מועד החג הוא בשמיני עצרת (כ"ב בתשרי), ומחוצה לה הוא נחוג ביום טוב שני של גלויות של שמיני עצרת (כ"ג בתשרי). את שיאן של חגיגות סיום המחזור השנתי מסמלות "הקפות" בהן מוציאים את כל ספרי התורה ועורכים עימם שבע הקפות או יותר מסביב לבימה כשהם נישאים בזרועות המתפללים, תוך שירה וריקודים. את טקס ההקפות נוהגים לערוך בלילה וביום במהלך החג. יש הנוהגים לערוך הקפות שניות גם בצאת החג.

מידע שימושי לצוות ועצות להתנהלות בתקופה זו:

- **סדר היום:** נהוג לשבת בסוכה, לאכול בה, ואף לישון בה. בתי חולים רבים מקימים סוכה בחצר בית החולים על מנת לאפשר לשוהים במוסד הרפואי (חולים, מבקרים וצוות) לקיים את מצוות החג. חולים (אפילו חולים שאין בהם סכנה ואפילו אם רק סובלים מכאב ראש או עיניים וכדומה) ומשמשיהן פטורים מן הסוכה. חולה בגלל שחובת הישיבה בסוכה הינה רק באופן כשישוב כך בביתו והמצטער לישיב בסוכה אין זו דרך ישיבה המחוייבת בסוכה. ומשמשי פטורים מפני שהעוסק במצוה פטור מן המצוה. אנשי צוות רפואי כגון רופאים אחיות כח עזר ועוד נחשבים למשמשי חולה ופטורים מן הסוכה בעת עוסקם בטיפול בו במידה ואין להם זמן או אפשרות לגשת לסוכה המצויה במוסד הרפואי או בסביבתו.
- יש הסוברים שגם החולים חייבים לאכול בסוכה שיעור של "כזית פת" בלילה הראשון של סוכות. כשמדובר בחולים במחלקות בהם הדבר אינו אפשרי דוגמת טיפול נמרץ, אין לטלטל את החולה לסוכה. נשים פטורות מישיבה בסוכה. חולים משותקים וכדו' שאין בהם כח לאחוז בארבעת המינים בידיהם, לעיתים ניתן לסייע להם ויש להיוועץ בכך בסמכות הרבנית.
- **צוות:** רופא או אח שהינם תורנים בלילה הראשון של סוכות, אם ניתן יצא להפסקה קצרה קודם חצות הלילה ויקדש ויאכל בה כביצה פת בתוך סוכה המצויה במוסד הרפואי או בסביבתו. תורן בבוקר סוכות ישתדל שלא לאכול קודם שיטול את ארבעת המינים.
- **תפילות והקפות:**
- **טיפולים:** ביום הראשון של סוכות ובשמחת תורה דינם כשבת. בימי חול המועד כשניתן לעשות את הטיפול במועד אחר, יתכן שיהיו מטופלים שיבקשו לשנות את מועד התור.
- **התייחסות הארגון:** מקובל בכל בתי החולים לבנות סוכות עבור מטופלים שומרי מצוות. פעמים רבות בניית הסוכה מופקדת בידיהם של אנשי אחזקה שאינם בקיאים בהלכות בניית סוכה שהינם הלכות מורכבות ומשכך יוצאת הסוכה פסולה לישיבה. מומלץ להסתייע באדם הבקיא או בסמכות רבנית לבניית הסוכה הנבנית במוסדות אלו. כדאי גם לחשוב על מיקום מרכזי שישרת בנוחות את החולים ובני משפחותיהם.
- יש מוסדות בהם רב המוסד דואג לארבעת המינים לכלל הציבור. במוסדות אחרים יש מתנדבים הדואגים לכך.
- **פעילות מקצועית:** על פי ההלכה, בימי חול המועד העובדים במשרות שאינם חיוניות לתפקודו הנחוץ של המוסד הרפואי אמורים לצאת לחופשה במידה ואין בכך פגיעה בפרנסתם. בשל העובדה שמי חול המועד הינם ימים מקוצרים, וכן שעובדים רבים נמצאים בחופשה מסיבות דתיות, יש לשקול שלא לקיים השתלמויות מקצועיות בתקופה זו.
- **סוגיות דתיות בטיפול:** מומלץ לארגון לבדוק טרם הצום מי הם המקורות הקהילתיים והדתיים הרלוונטיים לפתרון מקרים טיפוליים שיש בהם סתירה בין הטיפול הרפואי לבין התפיסות הדתיות של המטופלים.

המרכז הבין-תרבותי לירושלים מודה לרב צבי פורת, רב ויועץ הלכתי במרכז הרפואי שיבא ובביה"ח אלי"ן, על הערותיו ההלכתיות הנזכרות באיגרת זו. תודה לאלו שיעצו בהכנת האיגרת ולצוות מהמרכז הבין-תרבותי: ד"ר חגי אגמון-שניר, ד"ר מיכל שוסטר ואורנה שני.

בכל מקרה, אין לראות בדף זה משום ייעוץ הלכתי או רפואי.

אגרות מידע נוספות לגבי חגים ומועדים בארגוני בריאות ניתן למצוא [בדף הפרסומים של המרכז הבין-תרבותי לירושלים](http://jicc.org.il/heb) (<http://jicc.org.il/heb>)